

VĒRTS REDZĒT

IESAKA
IVETA SKABA,
korektore

Nacionālā kino centra programā "Latvijas filmas Latvijas simtgadei" tapusi filma "Vectēvs, kas bismāks par datoru", kas kinoteātros skatāma jau no 18. augusta. Tā pieņemta kā filma ģimenei. Divu nedēļu laikā to noskatījušies gandrīz 17 000 cilvēku visā Latvijā.

Filmas sižets ir šāds: astoņgadīgo Oskaru aizsūta uz mazpilsētu pie vecvecākiem, lai pasargātu no kaitīgās datoru ietekmes. Taču draudzība neveidojas. Vectēvs Paulis Kode Oskaram liek mazgāt savu krūzi, pretējā gadījumā tā nonāk atkritumu spainī, palīdzēt darbos, nepērk jaunas botas un datoru procesoru. Tāds vectēvs Oskaram nepatīk, starp viņu un mazdēlu sākas cīņiņš, un drīz vien mazpilsētā izplatās ziņa, ka vecais Kode "miris". "Zibens novedēja" lomu uzņemas vecmāmiņa, bijusi skolotāja, kura sava kādreizējā audzēkņa dēļ palikusi bez darba, jo izmanīgais vietējas pašvaldības deputāts skolu pārdevis. Tomēr savu skolotāju viņš nav aizmirsis — piedāvā labi apmaksātu darbu, tikai neatklāj, kādu. Vēršanās pret negodīgo darboni satuvina vectētiņu un mazdēlu, un visbeidzot viņi kļūst par labiem draugiem.

Oskars (Jānis Markuss Eglītis, izraudzīts no 800 pretendentiem uz šo lomu) ir mūsdienīgs bērns, kurš laiku pavada, "sežot" datorā un telefonā, uz katra soļa uzņem pašbildes jeb selfijus, šad tad parotājās ar kaimiņu meiteni Olgu (Eva Ozola). Zēns labi pārzina apģērba un apavu zīmolu, zina, kura ir viņa botu firma, un uzskata, ka tikai tās ir labas, nevis citas, kuras domā nopirkt vectēvs. Tādas Oskaram nav vajadzīgas, un viņš izvēlas staigāt čības, kam nogriezti purngali. Puiķim visas opja prasības šķiet drakoniskas, neizprotamas un neizpildāmas, tāpēc viņš nevēlas atlikušās brīvdienas pavadīt mazpilsētā.

Mārtiņa Vilsona atveidotais vectēvs, kā filmā izskan, trakais Paulis Kode, ir istens Latvijas patriots, vīrs ar zelta rokām. Sava dzimtā zemīte jāmīl, strādāt jānācās jau no mazotnes, katrs darbs jāpadara kārtīgi un atbildīgi, visas lietas ir jātaupa, bailes nekad nav jāizrāda, nevienam nav jāpazemojas — tāda ir vectēva dzīves pārlicība. Savukārt Akvelīnas Līvmanes vecmāmiņa ir sirsniņa un inteliģenta, katrā cenšas saskatīt labo un par visu vairāk vēlas, lai starp vīru un mazdēlu valdītu sirsniņa un mīlestība.

Šo filmu, manuprāt, ir vērts redzēt vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, tā ir jauka un sirsniņa filma visai ģimenei.

Otrkārt, filmas režisors ir Varis

Brasla, kuram šī nav pirmā bērnu filma, atcerēsimies "Emila nedarbus", "Ziemassvētku jampadraci", "Ūdensbumbu resnajam runcim", un tagad šīm jaukajām filmām piepulcējies arī "Vectēvs, kas bismāks par datoru". Scenāriju gan šai, gan nosauktajām filmām, kā arī citām rakstījis Alvis Lapiņš. Domāju, tandēms "Brasla—Lapiņš" jau norāda, ka tā būs filma ar dziļumu, burvīgu humora izjūtu, ar kādu zemtekstu, ko, iespējams, apjautisim tikai pēc filmas noskaņošanās. Kā raksta kinokritiķis Aivars Madris: "No Braslas un Lapiņa dueta robežu pārkāpšanu neviens negaida, tam jābūt klasiskam, gaumīgam, visām politkorrektuma prasībām atbilstošam kino, kas arī nofilmēts un salikts kopā bez liekas "māžošanas"."

Treškārt, filmā ievijas patriotiska nots, to pastiprina arī fonā neuzkrītoši skanošā Imanta Kalniņa melodija "Veltījums Tautas fronteī". Patriotismu mazajam Oskaram cenšas ieaudzināt vecmāmiņa, stāstot un rādot fotogrāfiju no "Baltijas ceļā", kurā abi vecvecāki piedalījušies, gan pēc kārtēja zēna nedarba, kurš vērstis pret vectēvu, atklājot, kādu varonārbu opis savulaik paveicis — padomju gados pie ūdenstorpņa piestiprinājis sarkanbaltsarkano karogu, par ko ticis izsūtīts uz lēģeri. Savdabīgi to dara arī vectēvs, nepakļaujoties pašvaldības deputāta Modra Kalnākāpēja "ieteikumam" istajiem čomiem pārdot zemesgabalu skaistā vietā pie ezera mazpilsētas nākotnes vārdā. Darījums notiek, jo, lai kāds zemes gabaliņš, liels vai mao, bet tā ir daļa no tevis paša, no Latvijas, kas jāsaģlabā nākamajām paaudzēm.

Šķiet, filmas veidotāji gribējuši ne tikai attēlot mazdēla un vectēva cikstēšanos, bet arī pievērst uzmanību tam, kas šodien notiek Latvijā — bērnu pārliekā aizraušanās ar modernajām tehnoloģijām, mazās skolu slēģšana, bezdarbs un lauku izmiršana, vecākās paaudzes skarba līkstenis (to filmā lieliski parāda Ulda Dumpja personāžs, kuru dēls nogādā pensionātā), vispārēja sabiedrības degradācija, aizmirstot par vērtībām un tautas gara bagātībām, vietvaras patvaļa (Mārtiņa Meiera atveidotais tautaskalps Modris Kalnākāpējs, kurš saskarsmē ar iedzīvotājiem uzlicis muļķīša masku, taču "bīda" lielus darījumus).

Protams, var piekrist kinokritiķim Aivaram Madrim, ka, skatoties filmu, neizpratne rodas, kāpēc mazpilsētā ir tikai viens likumsargs, proti, pašvaldības policists (Lauris Dzelzītis), kurš visu laiku vicina melnbalto ceļu policista zizli un izmeklē civilprasības, kā pašvaldības deputāts vienpersoniski var slēgt un notirgot skolu, pensionēts ārsts lūdz uzmūrēt savā mitekli kaminu un drīz vien dodas uz pensionātu? Nebūšu oriģināla, ja teikšu — filmā iespējams viss. Vārbut nav jāpiesiešanas šim niansēm, bet vienkārši jāizbauda tas, ko Varis Brasla ar savu radošo komandu paveicis.

Filmā redzēsiet arī Alisi Polačenko (skatītājiem pazīstama kā Jolanta seriālā "Viņas melo labāk") u. c.